

SCHIMPF Gerald
A bécsi tűzoltóság 1683-1948
(Ford.: VARGÁNÉ Galambos Éva)

Napjainkban a bécsi tűzoltóság mintegy 1850 munkatárssal rendelkezik, közülük csaknem 1770 fő 24 órás váltással teljesít szolgálatot. Váltásonként több mint 500 ember áll bevetésre készen. Éves átlagban 100 bevetés történik naponta¹ Ez az egész évre vetítve 33 000 bevetést jelent a több mint 400 négyzetkilométernyi bevetési területen. Ezt a területet 9 tűzvédelmi szekcióra osztották, amelyek mindegyikében található egy főparancsnokság illetve egy-két ennek alárendelt tűzország (csoport- és szerparancsnokság) Mindegyik főparancsnokság alapvetően készenléti felszereléssel van ellátva, melyek kommandós járműből, három csapatszállító járműből (segélynyújtó jármű, egy víztartályos fecskendő műszaki mentőszer) és egy tololétrából áll. Ezen kívül a tűzországok nagyszámú különleges járművekkel, mint darukkal, csere-felépítményes konténerekkel és szállítójárművekkel is rendelkeznek.

A kezdetek

A bécsi tűzoltóság története a város a második török ostromáig vezet vissza bennünket. Bécs ostroma 1683. VII. 14. és 1683. IX. 12. között komoly veszélyt jelentett. Már 1683. VII. 15-én tűz ütött ki Schottenhofban, mely olyan méreteket öltött, hogy az egész arzenált fenyegette, mely ekkor mintegy 1800 hordó puskaporral volt teli. A város kamarása Georg ALTSCHAFFER megkísérelte a hozzá beosztott emberekkel csökkenteni a tűzveszélyt, a keletkező tüzeket felszámolni. A város a védelemnek köszönhetően megmaradt, de Georg ALTSCHAFFER alkamarás az esemény hatására rádöbbsent, hogy újjá kell szervezni a tűzvédelmet Bécsben.

1685. III. 26-án egy beadványt nyújtott be a városi tanácsnak, melyben javasolja a lovak és a „tűzoltókocsik” úgynevezett vizeskocsik lőszertárban való elhelyezését.² Véleménye szerint az alkamarás irodájának és lakásának is ott kellene lennie. Ezután már 1685. III. 29-én felbecsülte a felmerülő költségeket. 1685. VII. 7-én a hozzávetőleges költségeket előterjesztette a városi tanácsnak, amely azt, a magas összeg miatt elutasította. Georg ALTSCHAFFER azonban ragaszkodott javaslatának megvalósításához és felkínálta, hogy az összeget saját eszközeiből megelőlegezi. Az indítványt így már elfogadták, a polgármester és a városi tanács ratifikálta azt, és az átalakítás elkezdődhetett.³

A rákövetkező 1686-os év számít a bécsi tűzoltóság megalapítása évének. Ennek helybenhagyása mindenek előtt egy utasításon alapszik, mely négy tűzszolga alkalmazását szabja meg. Georg ALTSCHAFFER a fegyvertár átépítésével megteremtette az oltó személyzet és az oltóeszközök közös elhelyezését. Miután ez megoldották, Georg ALTSCHAFFER továbbra is az oltási módok javításra törekedett. További szakképzett munkások alkalmazása volt Georg ALTSCHAFFER következő célja, olyanoké, akik értnek az oltókészülékekhez. Újítások történtek a műszaki szektor területén is. A holland Jan van HAYDEN által feltalált bőrből készült tömlők — melyek a mai tűzoltó tömlők elődjai voltak —, Bécsben is ismertté váltak és felhasználták a tűz elleni harcban.⁴ Az első tömlő vásárlására vonatkozó számla 1694-ből származik, amikor Georg ALTSCHAFFER két nagy és egy kisebb holland tűzoltófecskendőt vásárolt vörösrézrel és bőrrrel felszerelt tömlővel együtt, melyek nagyon jó hatásúnak bizonyultak. A felszerelés fejlesztéseként több ízben oltókészülékeket is vásároltak. 1705-ben egy esztergályost 1000 kézfecskendő gyártásával bíztak meg. Ennek nyomán a következő évben már 240 fecskendőt az alkamarai hivatalba, 360 fecskendőt pedig a fegyvertárba szállítottak.⁵ A beszerzett felszerelési tárgyakkal akkoriban már gyakorlatokat is tartottak. A legrégebbi bizonylatok, ezekről az úgynevezett tűzoltási próbákról 1717-ből és 1718-ból származnak. Az alkamarás magasabb létszámú személyzet iránti követelésének szintén eleget tettek, így — az 1723-as keltezésű „Tűzoltási költségek részletezései” című feljegyzésből, mely a Kärtner Strassén lévő Hasenhausra vonatkozik — számos érdekes részletet tudhat meg. Ezen a számlán jelent meg négy „tűzszolga”, és három másik napi munkás, akik éjjel és nappal az alkamarai hivatalban tartózkodott.⁶

Mária Terézia hivatalba lépése, az 1759-es tűzrendészeti szabály, és további fejlesztések az 1800-as évekig

VI. Károly halála után 1740-ben Mária Terézia lépett az örökébe. Bécsben ebben az időszakban mintegy 150 000 ember élt, és az 1688-ban kiadott leopoldista tűzrendészeti szabályzat még érvényben volt.⁷ Mivel ebből a korból csak kevés megbízható forrás áll rendelkezésre, ezért nehéz meghatározni az alkamara pontos személyi állományát. Egy, az alkamarai hivatal 1723-ból származó számlájából azonban megállapítható, hogy a személyzet 1740-ben 19-20 főből állt.⁸ 1748-ból származik Ferdinand SCHRENK⁹ alkamarás oltási akciójának leírása. Ez a híradás azért is különösen érdekes, mivel nincs más dokumentum ebből az időszakból, amelyik ilyen részletességgel taglalna egy oltási akciót. Száz

évvel ezelőtt még fogták az embereket, akiket aztán szinte odavonszoltak az oltáshoz, azaz oda, ahol a legnagyobb szükség volt rájuk. Az alkamara által vezetett tűzoltási akciók, valamint a személyzet által szerzett tapasztalatok segítségével fejlődött ki a célzott tűz elleni védekezés. Ekkoriban a bécsi alkamara kompetenciája a HABSBURG-birodalom nagy részében már ismert volt. Így például 1754-ben megbízták az alkamarást, hogy állítsa össze Triest városának oltáshoz szükséges eszközeinek jegyzékét. Meg kellett határozni az eszközök számát, valamint azok gyártását is felügyelnie kellett.¹⁰

Bécsben 1754-ben valósították meg az első népszámlálást. 175 000 fő volt Bécs lakóinak száma. Bécs közvetlen környezetében pedig mintegy 200 000 ember élt, hozzávetőlegesen 8000 házban. 1759. V. 2-án új tűzrendészeti szabályzatot hoztak nyilvánosságra, ami jelentősen megnövelte az alkamarai hivatal személyzetének számát. A négy tűzszolga éjjel-nappal ténylegesen az alkamarában tartózkodott. Napközben részben más munkára is beoszhatták őket, de mindenképpen csak a városban dolgozhattak, az elővárosokban nem, és semmi esetre sem lehetett mindegyiküket egyszerre beosztani. A négy ácslegény, akiket a város fizetett, napközben végezhetek munkát, de kettőnél többen soha egyszerre. Így napközben a többfajta munkára is bevethető munkások és az alkamarás is a hivatalban tartózkodtak, napközben 12, éjjel 21 személy állt rendelkezésre. Ezen kívül 13 fizetett munkás is riasztható volt tűz esetén. Az oltószemélyzet technikai felszerelése a tűzrendészeti szabályzat egyik táblázatából ismerhető meg.¹¹

Az alkamarában illetőleg a közelében fekvő Depóban (Laurenzer Kasematte) 20 vizeskocsi felszereléssel, 20 vízzel töltött hordó, 20 kád, 6 magas létra támaszrúddal, 35 közepes létra, 35-35 közepes és nagy csáklya, 35 vaslapát, és csákány, 300 oltóvödör, 5 nagy kocsifecskendő fa hajtókarral, 11 kis fecskendő hordozófákkal, 100 tűzcsáklya, 60 nagy viharlámpa, és 36 lámpás beépített gyertyával volt állt készenlétben. A tabella jobb oldalán rögzítették az első kivonulási rendet, tehát egy felsorolást arról, hogy a bécsi tűzoltók milyen eszközökkel vonultak ki a különböző tüzesetekhez.¹²

Ezután az oltási módok némileg csendesebb időszak következett Bécsben. 1779-ben egy fontos kérelmet tartalmazó beadványt készített Bécs polgármestere az alsó-ausztriai kormány számára. 1779. I. 20-án arra kérte a kormányzatot, hogy a tűzszolgákat mentse fel a katonai szolgálat alól, kérését a négy tűzszolga nélkülözhetetlenségére alapozta.¹³ A kérést 1779. III. 31-én már jóváhagyták. Ebből a döntésből is látható, mennyire megbecsülték ezeknek az embereknek a képzettségét és tapasztalatát.

Mária Terézia halála után 1780-ban II. József került hatalomra. 1783-ban reformot vitt keresztül, melyben a városi tanács utasításokhoz kötött hatósággá vált. Mindenki számára látható változást az 1786-os év hozott, amikor a tűzszolgáknak egy tanácsi rendelettel engedélyezték a városi libéria viseletét, ami egy felsőcombígy érő fehér csontgombokkal ellátott kétsoros sávolyzubbonyból, hosszú darócnadrágból, fekete cipőből, a város címerével ellátott cilinder alakú filckalapból, valamint egy bőr rohamszíjból állt.¹⁴ A szolgálat rendfokozati jelvényei piros-fehér szegélyűek voltak, melyeket a galléron és a ruhaujjon hordtak. A felszereléshez tartozott még egy derékszíj bőrtáskával, amelyben egy baltát tartottak.¹⁵

II. József 1790-ben bekövetkező halálával, testvére II. Leopold lépett a trónra, majd annak váratlan halála után 1792-ben fia I. Ferenc vette át az uralkodást. Ezen időszakban nagy változások történtek, mivel a Bécsi Tűzoltási Intézet a tűzoltási módok területén technikai újdonságok sorát próbálta ki. Így különböző kísérleteket folytattak az oltóanyagokkal és vízszintes nyomószerkezettel ellátott fecskendőkkel.¹⁶

A XIX. század első fele és az 1817-es tűzrendészeti szabályzat

A XIX. század kezdetén Bécs városának az elővárosokat is beleértve mintegy 230 000 lakosa volt, a városban több mint 1300, az elővárosban pedig mint 5000 ház állt. Az alkamarai hivatalnak a tűz elleni harcokhoz éjjel-nappal 40 személy állt rendelkezésére. 1817 XII. 31-én I. Ferenc császár új tűzoltási rendeletet bocsátott ki. A rendelet első része az építészeti intézkedésekkel, a kéményseprőkkel, az általuk végzett tisztítási munkálatokkal, a tűzoltási eszközökkel foglalkozott, melyeket a háztulajdonosoknak készenlétben kellett tartaniuk, emellett pedig színházak számára készített speciális előírásokat is rögzített. A második rész a tüzeset jelentésének mikéntjéről és a St. Stephan toronyőreinek feladatait szabályozta. A harmadik rész pedig a tulajdonképpeni tűz elleni harccal foglalkozott. A tűzoltási rendelet előírta, hogy amennyiben az alsókamarai hivatalnál tűzvést jelentenek, akkor annak tűzoltófecskendőivel, vizeskocsijaival, az egyéb szükséges oltókészülékeivel és oltószemélyzetével, négy alkalmi munkásával a veszély helyszínére kellett sietnie. Az „A” függelék tájékoztatást adott a szükséges tűzoltóeszközökről. A lőportárban, az alkamarai hivatalban és egy közelben fekvő szertárban (Laurenzer Kasematte) készenlétben állt 5 nagy — két lóvontatású — fecskendő, mindegyik ellátva az ahhoz szükséges tömlőkapcsolattal, tömlőkkel, és 4 viharlámpával. Rendelkezésre állt még 4 hordozó-

ható fecskendő, 26 vizeskocsi a hozzávaló tartozékokkal, 10-10 magas és közepes tűzoltólétra, 10-10 magas és közepes tűzi horog, 54 lámpás gyertyával együtt, és egy fulladás gátló pincetűzek esetén. A fulladást gátlót Johann MÁLZEL fejlesztette ki, melyet Bécs városa 1812-ben megvásárolt. A fulladást gátló készülék komplexitása miatt annak biztonságos használata csak tapasztalt tűzszolgák számára volt lehetséges. 1833-ban a védőfelszerelésekkel véghezvitt kísérletek jól érzékeltetik, hogy akkoriban kezdtek nagyobb figyelmet fordítani az oltószemélyzet védelmére. A fulladást gátlót a császári és királyi műszaki testület tagjai egy levegős légzőpalackkal ellátott szabadon hordozható mentőkészülékké fejlesztették.¹⁷ Az 1833: II 1-jén végrehajtott kísérletnél az oltószemélyzet két tagja — valószínűleg tűzszolgák — képesek voltak egy füsttel teli kamrában negyedórát eltölteni légzési problémák nélkül.

1835 az alkamari hivatal reformjának éve volt. Kajetan SCHIEFER-t nevezték ki a hivatal első műszaki előjárójának. Már első hivatali évében a tüzesetek pontosabb helymeghatározásához kifejlesztett és beszerzett egy úgynevezett toposzkopot a Stefansturm toronyőreinek, valamint kiadott egy hivatali instrukciót az alkamara személyzete számára. 1849-ben az Alkamari Hivatal kifejezést hivatalosan Városi Építőhivatalra változtatták, egyben pedig a személyzet létszámát 160 főre növelték.¹⁸ Így — ha a községi, tűz esetén fizetett alkalmi munkásokat nem számoljuk — majdnem 50 év alatt a tűzoltási intézet csapattalánya alig változott, bár az oltószemélyzettel szembeni elvárások jelentősen módosultak.¹⁹

Az 1850-es 1860-as évek, SCHIEFER építési igazgató és a decentralizáció

A XIX. század közepén a városi területek bővülésével újraszabályozták a tűzoltómódszereket. 1850. III. 9-én megoldották, az eddigi elővárosok egy községbe tömörítését, amely először hét, később nyolc kerületre osztották. A terület 55,4 km² volt, a lakossága alig érte el az 500 000 főt. Különösen az addigi építési igazgató Kajetan SCHIEFER volt fáradhatatlan harcosa a bécsi oltásügynek. Így 1853-ban további javaslatát is megvalósították. Tíz új tűzoltót vettek fel, az oltócsapatot három műszakra osztották, amelyekből kettő mindig készenlétben állt. Az oltószemélyzet számára sisakot rendszeresítettek. Ezeket a sisakokat a korábbi lovas városi gárdától vették át, melyeket az újfajta felhasználás céljainak megfelelően átalakítottak. További újdonságot jelentett az összes oltásban részt vevő személyi állomány egyenruhával való ellátása 1854-ben.²⁰

Egy évvel később telefonos összeköttetést helyeztek üzembe a Stefansturm és a Központi Oltási Intézet között. Kajetan SCHIEFER az elkövetkezendő években is rendíthetetlenül dolgozott a tökéletesítésért. Sorra kerül az óhajtott decentralizáció, ezzel 8 további tűzorséget hoztak létre, melyeket korábban fiálélának neveztek. Birtokba vették továbbá a leopoldstadti fiálélékat — azaz a Landstrasset, Wiedent, Margaretent, Mariahilfet, Neubaut, Josefstadtot — és az Alsergrundot ahol egy tiszt, 5 tűzoltó és 2 kocsis szolgált, akiknek a rendelkezésére egy kocsi és két pár ló állt. Éjszaka a fiálélékban három-négy pár lovat tartottak. Az Építési Hivatal oltócsapatának személyzeti létszáma 63-ról 120-ra emelkedett, 20 tiszt és 100 tűzoltó megoszlásban. Emellé a községek napi fizetésért fiálélként további 4 embert jelöltek ki, akiket laktanyában helyeztek el és a fecskendők mozgására vetettek be. Ebben a decentralizációs folyamatban határozta a bevetés során használt létrák egységesítéséről is.²¹

1865-ben véget ért a SCHIEFER-korszak, és Rudolf NIERNSEE-t nevezték ki a város építési igazgatójának. Ebben az évben a statisztikai hivatal 226 tüzesetet jegyzett fel, 208-at Bécsben, 18-at pedig a város közvetlen környezetében. Ennek nyomán került sor első önkéntes tűzoltóságok megalapítására, melynek keretében hozták létre a pötzleindorfi és a simmeringi tűzoltóságokat.²² Az 1881. XII. 8-ai tüzeset a Ringtheaterben, mely legalább 386 halottat követelt, nem csak a rendezvények helyszínére vonatkozó nemzetközi biztonsági intézkedéseket és a jövőben kialakítandó építési rendeleteket befolyásolta, hanem Bécs tűzoltóságának helyzetére és szervezetére is hatást gyakorolt. 1882-ben a tűzoltóság 180 fős személyzettel rendelkezett és hozzávetőlegesen 2100 bevetésen vett részt. Ebben az évben a városi építési igazgató Franz BERGER újraszervezte a tűzoltóságot, mely a tűzoltóság elválását jelentette a Városi Építési Hivaltól. A tűzoltóság létszámát 180-ról 200 főre emelték, valamint magasabb fizetést követelt számukra. Emellett bővítették a felszerelést, további tűzcsapatokat állítottak fel, és a tűzjelzés módjának javítását is követelték.

1884-ben engedélyezték a bécsi tűzoltóság számára szervezeti alapszabályzat létrehozását. Az alapszabályzat első paragrafusa úgy szól, hogy Bécs városának tűzoltósága hivatásos tűzoltóság, mely katonailag irányított, kaszárnnyában elhelyezett, és egyenruhával felszerelt testület.²³ Az Építési Hivaltól leválasztott tűzoltóság élére tűzoltóparancsnokot neveztek ki. Az első tűzoltóparancsnok Franz ZIER mérnök volt, aki 1884. VII. 18-ától haláláig 1895 januárig töltötte be hivatalát.²⁴ Az alapszabályzat 7. paragrafusa foglalkozott a tűzoltóság személyi állományával. Eszerint a létszám hét tisztből, 200 tűzoltóból és 150 fecskendő mozgató személyből állt. A fecskendő mozgatók — mai szóhasználattal élve a

város köztisztasági munkásai voltak, akiket a fecskendők biztonságos üzemeltetésére állítottak készenlébe — éjszakára a löszertárban voltak elszállásolva.

Néhány nappal a szervezeti alapszabály bevezetése után 1884. V. 19-én megjelent egy új tűzoltási szabályzat, amely az 1817-es okiratot hatályon kívül helyezte. Ebben egyebek között szabályozták, hogy a tűzoltóság felügyelete — függetlenül attól, hogy hivatásos vagy önkéntes — a magisztrátus hatáskörébe tartozott.²⁵ Az önkormányzatot kötelezték a megfelelő kiképzés végrehajtására, és gondoskodnia kellett a tűzoltósági egyenruhákról és felszerelésekről. Emellett arra is utasították, hogy az önkéntes tűzoltóságok iskolázásának és kiképzésének felügyelete megfeleljen a hivatásos tűzoltóságokénak. Az elővárosok egy községbe tömörítése folyamán 1890 és 1892 között túlzott mértékben megnövekedett a városi terület. 178 négyzetkilométernyi területen 1 341 897 ember élt 19 kerületben. A tűzoltóság számára ez a tömörítés 34 önkéntes tűzoltósággal való bővülést eredményezett. Ez vezetett az 1896. évi újjászervezéshez, ami ismét változásokat hozott a személyi állományszámára, így például pótlólagos állások létesültek, köztük 30 telegráfos kisasszonyé. A szabályzat foglalkozott az alkalmazottak pénzügyi biztosításával is és szabályozta a béreket, a nyugdíjjogosultságot, valamint a betegbiztosítást. Újdonság volt hogy az oltómesterek, masiniszták, telegráfos kisasszonyok, fűtők 10 év szolgálat után megházasodhattak.²⁶ Az első világháborúig folyamatosan nőtt Bécs lakóinak létszáma, a tűzoltóság viszont akkoriban alig 600 alkalmazottal rendelkezett. Más tűzoltóságokkal való összehasonlításban elgondolkoztató, hogy ebben az időszakban Bécs 2,1 millió lakosával London, New York City, és Párizs után a negyedik legnagyobb város volt a világon. Hasonló méretű városok voltak még akkoriban Berlin, Chicago, és Tokyo.

Reformok az 1920-as években

A bécsi tűzoltóság számára az 1920-as évek jelentették az új reformok időszakát.²⁷ Az első világháború után javítani szerettek volna Bécs munkásainak munkakörülményein, és megváltoztatták a tűzoltók szolgálati műszakjának hosszát. Már 1919 áprilisában eltörölték a 72 órás szolgálatot, és bevezették a 24 órás szolgálatot 24 órás szabadidővel. Ez az intézkedés egyben a személyzet létszámának növekedését is jelentette. A tűzoltóság 1918-ban 676 szolgálati poszttal rendelkezett, és ez a szám az 1920. évre 1159 főre emelkedett. A bevezetett reformok további nehézsége volt Bécs felosztása hét tűzvédelmi kerületre. 1929-ig mind a 7 újjáalakított tűzvédelmi kerületben volt egy főtűzörség és emellett 22, az összes városi területre felosztott melléktűzörség. Ennek az újjászervezésnek a során, valójában az 1925-től 1927-ig terjedő időszakban zárták be Bécs hatósági területén a legtöbb önkéntes tűzoltóságot. Az újjászervezés eredményeként a tűzoltóság járműállománya is megfelelővé vált a kor technikaikövetelményeinek. A járművek száma 1920 és 1929 között 120-ról 165-re emelkedett. A meghajtás módja is jelentősen változott. Miután 1903-tól az elektromobilokkal véghezvitt kísérletek kielégítően folytak le, 1920-ban 58 jármű működött ezzel a meghajtással.²⁸ 1929-ben nőtt a benzinelektromotor meghajtású járművek száma.²⁹ A lóvontatású járművek ebben az időben már csupán csekély mértékben voltak jelen a bécsi tűzoltóságnál. A bécsi tűzoltóság az utolsó négy lovát 1926-ban adta el. A bevetési területeken a szervezeti átalakítás következtében — különösen 1925-től — növekedett a bevetések száma, 1929-ben például 2750-ről 6500-ra emelkedett.³⁰

Polgárháború, világháború, és az újrakezdés Josef HOLUBEK ténykedése alatt

Ebben az időszakban a bécsi tűzoltóság története erőteljesen összeforrt a politikai eseményekkel. Georg WEISSEL, a bécsi tűzoltóság egyik tisztje és több kollégája 1934. II. 13-án felfegyverkeztek és részt vettek a floridsdorfi főtűzörségi harcokban. A rendőrséggel tűzharc után összesen 13 embert vettek őrizetbe. Georg WEISSEL, akit már a következő napon rögtönítélő bíróság elé állítottak, az összes felelősséget magára vállalta. Georg WEISSEL-t 1934. II. 15-én kivégezték, a többi vádlott börtönbüntetést kapott.³¹

A második világháború alatt 1943 februárjában egy letartóztatási hullám a tűzoltóságon belül 48 kollégát érintett. Ellenük a vád röpcédula terjesztés, letartóztatott kommunisták családjának való pénzgyűjtés, illetve kommunista ellenállásban való részvétel volt. Az úgynevezett tűzoltó perek során öt halálos ítéletet hoztak, 12 esetben pedig életfogytig tartó szabadságvesztés volt az ítélet, és számos hosszú időre szóló börtönbüntetést mondtak ki. Az elítélteket a mauthauseni koncentrációs táborba szállították. Az öt halálraítélteket 1944. X. 31-én a Kagran-i lőtérre vitték és közülük kettőt — Hermann PLACKHOLM-ot és Johann ZAK-ot több száz társa szeme láttára — kivégeztek.³²

A II. világháború utolsó napjaiban — amikor a harcok már elérték Bécset — 1945. IV. 6-án a helyi légvédelmi vezetőség kiürítési parancsot adott ki. Még aznap éjjel összeállt a hatalmas menet, amely 627 tűzoltó járműből, 124 motorból, és a tűzvédelmi rendőrség 3760 emberéből állt. STANZIG

ezredes a tűzvédelmi rendőrség kommandójának vezetésével nyugat felé vette az irányt. Miközben a menet a következő napokban Mauthausenig vonult, 18 embernek sikerült az indulási parancs alól kivonnia magát. Ezek az emberek megkísérelték három, nem teljesen bevetésre kész járművel a tűzvédelmet valamennyire fenntartani, és megszervezték a főtűzörség őrzését. Habár ez a kis csapat a számos keletkező nagyméretű tűzzel szemben hamarosan vesztes helyzetbe került, mégis a háború utolsó napjaiban Bécsben sikerült számos további tüzet megakadályoznia, és értékes kulturális javakat, mint például a Bécsi Filharmonikusok hangszereit megmentenie.³³

A háború után Josef HOLUBEK-et bízták meg a bécsi tűzoltóság vezetésével. Az új parancsnok fő feladatát a bécsi tűzoltóság újjáépítése alkotta. Josef HOLUBEK 1947 októberéig maradt igazgató. 1948-tól 1972-ig elnöke volt az Osztrák Tűzoltószövetségnek, 1960-tól 1981-ig a CTIF (International Association of Fire and Rescue Services [Nemzetközi Tűzoltó Szövetség]) elnöke, utána tiszteletbeli elnökévé választották. 1948-ban az ő vezetése alatt egyesítették először az önkéntes, az üzemi és hivatásos tűzoltókat egy szövetségben. A CTIF-ben töltött ideje alatt sikerült elérnie, hogy a hideg háború idején békés egységbe vezesse a keleti és nyugati tűzoltóságokat.³⁴

Jegyzetek:

- ¹ BOUZEK : 67.p.
- ² CHITIL
- ³ CZEIKE : II.köt. 153.p.
- ⁴ BOUZEK : op.cit. 78.p.
- ⁵ Loc.cit.
- ⁶ CHITIL : op.cit. II.rész 2.p.
- ⁷ CZEIKE : op.cit. 182.p.
- ⁸ Négy tűzszolga, három napszámos munkás (más források arra utalnak, hogy valószínűleg négyen voltak), akik éjjel-nappal az alsókamara hivatalában tartózkodtak, ezenkívül 4 ács, 2 kéményseprő, 3 tapasztalt, többfajta munkára is bevethető munkás, és 3 kocsis.
- CHITIL : op.cit. II.rész 3.p.
- ⁹ CZEIKE : op.cit. 218.p.
- ¹⁰ Loc.cit. 250.p.
- ¹¹ 4 tűzszolgából, 4 ácslegényből, 4 tapasztalt, többfajta munkára is bevethető munkásból, 13 tűz esetén fizetett oltómunkásból, 4 kéményseprőből, 4 kőművesből, 4 tetőfedőből, 4 további ácslegényből, 3 kocsisból és 1 kűtmester-segédből állt.
- BTA. *Tűzrendészeti szabályzat 1759. 59/ 76*
- ¹² BTA. *Tűzrendészeti szabályzat 1759. 59/ 84*
- ¹³ CHITIL : op.cit. I.rész 47.p.
- ¹⁴ CHITIL : op.cit. II.rész 4.p.
- ¹⁵ BOUZEK : op.cit. 104.p.
- ¹⁶ CHITIL : op.cit. IV.rész 15.p.
- ¹⁷ BTA. *Tűzrendészeti szabályzat 1817. 17/ 32*
- ¹⁸ A tűzoltási intézetnek akkoriban a következő személyzete volt: 1 őrsparancsnok 4 tűzszolga, 4 tűzszolga-segéd, 26 tűz esetén fizetett alkalmi munkás, 118 községi, tűz esetén fizetett alkalmi munkás (községekben), 2 tűzjelentést végző futár, 4 toronyőr és 4 kocsis.
- BOUZEK : op.cit. 583.p.
- ¹⁹ Loc.cit. 113.p.
- ²⁰ Loc.cit. 128.p.
- ²¹ Loc.cit. 132.p.
- ²² Loc.cit. 189.p.
- ²³ CHITIL : op.cit. I.rész 110.p.
- ²⁴ BOUZEK : op.cit. 199.p.
- ²⁵ CHITIL : op.cit. I.rész 127.p.
- ²⁶ Loc.cit. 128.p.
- ²⁷ BOUZEK : op.cit. 293.p.
- ²⁸ Loc.cit. 306.p.
- ²⁹ Ebben az időszakban 3-ról 50-re emelkedett, míg a kizárólag benzinüzeműeké 46-ról 114-re nőtt.
- Loc.cit. 305.p.
- ³⁰ Loc.cit. 306.p.
- ³¹ Loc.cit. 352.p.
- ³² Loc.cit. 401.p.
- ³³ Loc.cit. 417.p.
- ³⁴ Loc.cit. 422.p.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK, KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK

- BOUZEK — BOUZEK Helmut: *Wien und seine Feuerwehr*. [Bécs és tűzoltósága.] Wien, 1990, Wiener Landes-Feuerwehrverband Auflage. 304 p. AT ISBN 978 375 97 0520 3.
- CHITIL — CHITIL Willibald: *Das Feuerlöschwesen der kaiserlichen Reichshauptstadt Wien*. [A császári és királyi birodalmi főváros Bécs tűzoltási módjai.] Wien, 1903, Verlag der österreichischen Leo-Gesellschaft. 201 p.
- CZEIKE — CZEIKE Felix: *Das Feuerlöschwesen in Wien*. [A tűzoltás módjai Bécsben.] Wien, 1962, Verlag Wiener Schriften 18. 62 p.

LEVÉL- IRAT ÉS DOKUMENTUMTÁRAK

- BTA — Bécs Tűzoltóságának Archívuma.